

Vår fremtid og generasjon som bønder

2LGA (elever ved Sortland vgs., avdeling Kleiva) sin presentasjon til Landbrukskonferansen 29.-30. oktober 2025

Innledning:

Kjære Bønder, studenter, politikere og landbruksengasjerte mennesker.

Her står vi 7 ungdommer og representerer de unges stemme ... de unges stemme innad i det norske landbruket, før trossalt er det vi som engang vi som skal arve dette landet, lage den maten og drifte den jorda som dere nå står og jobbe hardt med.

(Marcus): Mitt navn er Marcus Jensen jeg er 17 år og kommer fra Borge i Lofoten

(Natalie): Mitt navn er Natalie Hansen jeg er 17 år og kommer fra Sortland

(Tora): Mitt navn er Tora Steffensen jeg er 17 år og fra Sortland

(Nikolai): Mitt navn er Nikolai Olsen jeg er 17 år og kommer fra Sortland

(Henning): Mitt navn er Henning Johansen jeg er 17 år og kommer fra Sortland

(Simen): Mitt navn er Simen Storm 17 år og kommer fra Sortland

(Aleksander): Mitt navn er Aleksander Jakobsen 18 år og kommer fra Seines 5 min før Narvik

Vi står 7 ungdommer her i dag og representerer alle unge her i landet som er like interessert i landbruk som oss, vi står her for å fortelle hva vi mener og ikke minst få svar på det vi lurte på.

Hoveddel:

Vårt syn på landbruket:

Vi har alle valgt og gå landbruk for vi alle føler på en stolthet og lidenskap i og drifte og drive med jord, skog, hage, dyr og produksjon av råvarer og produkter for landet vårt.

Vi er stolte av og kunne kalle oss for framtidige bønder, nettopp fordi vi oftere enn noen gang hører hvor viktig matsikkerheten, lokalmat, selvforsyning og beredskapen er i dag. For en gang er det vi som har hovedansvaret for alt dette og for å drifte jorden, Og jeg tror ikke jeg snakker for meg selv når jeg sier jeg er stolt, men også redd for hva framtiden bringer.

Står vår framtid som bønder i fare?:

Vi vet ikke akkurat hva framtiden bringer verken innad i landbruket eller skjenereldt i verden. Vi har bare en klode og derfor må vår generasjon begynne og bruke hodet, for landbruket blir mer og mer omfattende for hverdag, klimaendringene gjør det vanskeligere og vanskeligere og drive med landbruk. Ekstremvær og ekstrem tørke er noe vi hører særdeles mye om for tiden noe som kan føre til ødeleggelse, vanskeligheter og i verstefall umuligheter for å drive med jord, skog, hage og landbruk.

I vært fall er det noen av bekymringen vi har, kommer klima til å gjøre at det ikke er noe før oss og ta over? Blir vi faktisk og få til og drive med landbruk? Det tror jeg verken du eller vi kan svare på for vi veit aldri. Det er nettopp det som er så skummelt med framtiden, man vet faktisk aldri.

Hva vi tror og håper om landbruket i framtiden:

Et diskutert tema som vi også har fått med oss og som vi vil snakke om er lønna til bonden, i 2024 anslår Budsjettneemnda for landbruket en gjennomsnittlig årsinntekt på 521 300 kroner, men dette er uten alt av gjeld og investeringer. Gjennomsnittlig total gjeld per gårdbruker i Norge var nemlig rundt 2,9 millioner kroner. Så da spør vi oss jo så klart spørsmålet er dette virkelig veien for oss og gå?

Vi føler en betydelig uro og ei bekymring hverdag for det og bli bønder, både med tanke på lønn, men også på levekår, klima og mulighetene våre. Er jo trossalt dette vi skal jobb og leve av.

Vi håper jo og tror at vi i framtiden skal klare og ha nådd landbrukspolitikkenes mål, at vi skal få økt selvforsyningen, matsikkerheten og miljømessig bærekrafts målene i Norge.

Samtidig skal det ikke legges skjul på at vi håpa snart vi bønder skal få ei verdig lønn og leve av, og at det vi gjør skal bli satt enda mer pris på. For folk glømmer ofte av det faktum at det er faktisk av oss bønder maten kommer på bordet og at marken, fjellområdene og skogen ser så fin ut som det de ofte gjør.

Hva vi ser for oss:

I framtiden ser vi for oss at vi skal kunne produsere lokal, næringsrik mat og fine produkter til folket. Vi vil kunne videre formidle generasjonene og jobbe videre på det tidligere generasjoner alt har startet. For det norske landbruket er preget av færre, men større gårdsbruk med økt produksjon, men disse gårdene møter utfordringer med lønnsomhet og klima, så vi sitter jo med et ønske om å kunne få alle de små og store gårdene landet har å by på opp fra mørket så vi alle kan skinne i lag i denne fine og ikke minst viktige bransjen vi driver med. For uansett hvor mange, hvor mye eller hvordan du jobber syns vertfall vi at alle skal bli sett i det store bildet.

Vi håper i tillegg å kunne hjelpe til og nå alle mål som er satt for det Norske landbruket, vi vil være forbilder og bidra for å få det norske landbruket opp og frem i lyset.

Hva vi er redd blir å skje:

Det er mye snakk om at det Norske Landbruk er vanskelig og ikke leveverdig og drive med, vi har også fått med oss dette. Vi har jo selvfølgelig ting vi også er redde for som f.eks., Hva om vi må legge ned på grunn av økonomiske problemer? Hva om dyrene ikke har det bra? Eller Hva om vi en dag ligger sprekksyke eller noe alvorlig skjer så vi ikke kan ta fjøsen, for hva gjør vi da?

Alt dette pluss mye mer er de bekymringene vi sitter med. I gjennomsnitt legges det ned omtrent 2 gårdsbruk hverdag på grunn av ulike problemer og stoppere, Dette er skremmende og høre om særlig før oss som snart står i dette selv og kan havne i de samme knipene.

Vår ungdomsbedrift Kleiva Naturprodukter og tjenester:

Nå på Vg2 har vi opprettet en ungdomsbedrift, her får vi et lite innblikk i hvordan det er og drive en bedrift med landbruk i fokus. Vi er heile klassen sammen i denne bedriften med det felles mål om å selge fine, kvalitetsrike og bærekraftige produkter, for bærekraft er et stort fokus i landbruket og noe vi virkelig har i fokus.

Planen vår er å lage diverse produkter hvor vi kan bruke samme material og utgangspunkt for flere av produktene våre som bl.a. villmarks panel, ved og hjemmesnekrete «juletrær», ulik veggpynt laget av avkapp fra kvister og greinene fra trærne til nydelige julekranser så du kan henge på døra de til jul. På denne måten får vi brukt opp hele stammen vi sager ned og ingenting blir svinn.

Vi har mye på planen og vi gleder oss til å gjøre dette sammen, vi har et mål om å bruke overskuddet vårt på en felles fagtur hvor vi kan reise og se på ulike gårdsbruk, og annen teknologi i landbruket her i nord både for læring, men og for å gjøre noe hyggelig felles som en bedrift, en klasse, men og ikke minst som venner.

Hva vi vil oppnå med bedriften:

Med bedriften vår ønsker vi å oppnå læring, mestring og fornøyde kunder. Vi vil vise at det går an og lage mye ut av fint og nyttig ut av lite material og ikke minst på en bærekraftig måte. Vi ønsker at folk skal komme tilbake til oss og handle mer og vise at vi som går landbruk gjør mye annet enn og bare være i fjøsen og jobbe.

Vi håper at vi kan vise andre unge der ute at om man bare vil det nok og samarbeider i lag så kan man oppnå gode resultater og nå langt, Ungdomsbedriften blir nok god læring for oss som vi alle nok engang kommer til å dra nytte av i framtiden i jobbene våre.

Innblikkene vi har fått gjennom skolegangen så langt:

I løpet av vår skolegang til nå har vi fått opplevd og fått innblikk i mye, vi har sett at landbruk ikke er bare, bare og at det ikke er så enkelt som mange tror. Det krever innsats, disiplin og viljestyrke og det HVER ENESTE DAG uansett forhold og ønske.

Vi har besøkt ulike gårder, slakteri og bedrifter blant annet Nordic Biogass tok oss nemlig med på en spennende tur til Oslo, på denne turen lærte vi mye om de ulike gårdene, men også om biogass og hvordan vi kan bruke dette i framtiden i våre produksjoner. Dette har vært lærerikt og gitt oss inspirasjon og kunnskap vi kan ta med oss videre, vi har både fått tips og triks til og bedre driften, men og tips som kan være nyttige og ha i bakhodet som vi kan dra nytte av om noe uforutsett skulle skje.

Bedriftsbesøk er noe vi er veldig glade i for vi får mye inspirasjon og kunnskap av og se og høre på erfarne kontra det og bare lese i en bok det syntes vært fall vi, vi liker og kunne få kunnskap, tips og triks av andre. For folk drifter, produserer og er ulik så er alltid noe nytt og lære eller høre om.

Derfor oppfordra vi dokker alle her til å faktisk ta en prat med nabodama eller mann spør hvordan de driver eller hvordan interesser de har for kanskje du får et supert tips du kan dra nytte av i framtiden eller bare en hyggelig prat, begge deler er nå like kjekke.

Hva vi har lært:

I løpet av skolegangen vår så langt har vi altså fått ulike innblikk og ansvar, dette har gjort at vi har lært en god del av hva dette yrket innebærer. Vi har hadde ansvar for lammingen i fjord, lært mye om dyrehold og dyrevelferd, saget ved og ordnet ulike produkter til julemarkedet vi hadde i fjord. Og nå i høst har vi vært med og bygget en nydelig grillhytte som hele Sortland videregående kan dra nytte av.

Skolegangen vår til nå har gjort oss obs på mye viktig som er lurt og ha med seg videre enten vi skal bli selvstendige bønder eller maskinister.

Vi har lært å kjenne hva som krever av oss i dette yrket, vi må være påkoblet selv om formen ikke er heilt bra, været er heslig eller lysten på og gå i fjøsen overhodet ikke er der. Så må vi uansett være påkoblet og innstilt på og jobbe.

Avslutning:

Nå er vår appell kommen til slutten, vi håper dere syns det å høre på oss unge var inntresant og kanskje det vekket noe i dere. Vi vil gjerne høre fra dere som er erfarne hva slags tips og triks dere kanskje har for oss som snart en dag skal ut i dette yrket for fullt. Har dere noe dere anbefaler oss å gjøre eller noen feil dere vil advare oss om så vil vi gjerne høre det nå når vi snart komme rundt for å spørre.

Så alt i alt Tusen takk for oss.